Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr 39 (93) Аўторак, 17-га Лістапада 1925 г. м. Вільня Год II.

ГРАМАДЗКІ ГОЛАС

Выходзіць адзін раз у тыдзень

Цана нумару 15 грошай.

Падпісная цана на 1 месяц 80 гр.
" " " 3 " 2 зл. 40 гр.
За граніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Wilno; ul. Niemiecka 1 „Hotel Sokołowskiego“ pokój Nr 23. Рэдакцыя адчынена ад 10—2 гадз.
Рэдактар прымае ад 11 — 1 гадз. удзень, апрача сьвятаў.

Цана абвестак на 1 стр. —20 гр.
за радок нонпарэля у тэксьце – 25 гр.
на апош. стр.—15 гр.

РАДА і БАЛЬШАВІКІ.

Усьлед за віленскай комунізуючай беларускай „прэсай“, якая амаль ня ў кожным нумары стараецца „капнуць“ чым-небудзь Часовую Беларускую Раду, і менскія бальшавіцкія газэты стараюцца падтрымаць „едіный“ фронт з тутэйшымі сваімі падгалоскамі. І ад часу да часу Радзе дастаецца ад менскіх „таварышоў“ добрая порцыя звычайнай брахні і вулічнай лаянкі.

Перад намі № 241 менскай бальшавіцкай газэты „Звезда“. Перш-наперш газэта гэтак хваліць нашых пасло́ў: „здаровы нацыянальны рух беларускага народу ў Польшчы, якім кіруюць соймавы беларускі клюб і Работніцка-Сялянская Грамада, зьяўляецца бельмам на воку польскага ўраду“. (Як бачым бальшавікі ня робяць *ніякай рожніцы паміж Бел. Пасольскім Клюбам і выразна бальшавіцкай Сялянска-Работніцкай Грамадой Тарашкевіча!*)

Зусім зразумелы гэты комплімэнт з боку бальшавікоў пасольскаму клюбу і „Грамадзе“, бо-ж гэтыя інстытуцыі „вядуць“ тых, каго яны здалеюць абаламуціць, пад „высокую“ руку Комінтэрна; яны кажуць народу, што ў Саўдэпіі: рай, свабода, брацтва, не жыцьцё—а маліна!

А вось Раду, дык „Звезда“ характэрызуе вось як: „створаны п. Паўлюкевічам камітэт па загаду польскага ўраду *маніцца захапіць беларускі нацыянальны рух.* (Вось чаго, як вагня баяцца бальшавікі!) і скіраваць яго ў напрамку карысным для Польшчы, на шлях сваеаблічнай нацыянальнай „зубатоўшчыны“. Роля і ўслугі, якія Паўлюкевіч аказвае польскаму ўраду добра вядомы беларускаму насяленьню Заходняе Беларусі. Дзеля гэтага ўсе спробы гэтага дзеяча захапіць кіраўніцтва беларускім рухам сустракаюць энэргічны адпор“.

Таксама, як пахвала для паслоў зразумелая і гэтая лаянка па адрасу Рады. Бо Рада робіць як раз наадварот: не баламуціць народ, а *стараецца адчыніць яму вочы на праўду.* Рада паказвае на прыкладах з жыцьця ў Бальшэвіі, што фактычна творыцца ў гэтым „раю“, як там жывецца запраўды. Яна фактамі даказвае, якое там пекла і што грамадзянам так абрыдла агідная бальшавіцкая няволя, што людзі, ня гледзячы на страшэнны тэррор і масавыя расстрэлы, хапаюцца за аружжа і ідуць з хатаў у лясы, каб змагацца за сваё вызваленьне ад комуны. Рада не ашуківае свайго народу, а кажа праўду, а праўда ведама, вочы коле.

Зразумела і тая сыстэматычная траўля брахнёй і лаянкай, якую вядуць бязупынна віленскія комунізуючыя газэты проці Рады. Яны бачаць, што з кожным днём усё больш і больш трацяць грунт пад нагамі. Праўда робіць сваё: беларускі народ усё больш знаёміцца з фактамі запраўднага жыцьця ў савецкім „раю“ і не дае больш вадзіць сябе за нос. Цьвярозы голас перасьцярогі, які падае Рада, знаходзіць усё больш водгукаў у шырокіх народных масах. А ў рэзультаце гэтага – дасюлешнія верхаводы нацыянальнага беларускага руху ў Польшчы, якія хацелі б увесь наш край аддаць у лапы Г.П.У., усё больш і больш трацяць свае ўплывы на беларускі народ. Увесь іх дасюлешні пасьпех будаваўся на спрытным хаваньні праўды, на дэмагогіі, гульне на нездаволеньні народу тым, што і ў нас яшчэ ня ўсё ідзе як трэба. Аднак, калі беларускі народ, маючы факты аб жудасным жыцьці ў Саўдэпіі, пачынае рабіць параўнаньні, дык аказваецца, што бальшавіцкі „рай“ зусім траціць усякую спакусу. Пасьля гэтага параўнаньня кожны кажа: ад гэткага „раю“ няхай Бог нас крые! Усё гэтае прыводзіць да таго, што народ перастае верыць усім зазываццелям да гэтага раю і пачынае глядзець на гэтых зазываццеляў не надта прыхільна.

Ну дык ведама, што ёсьць за што ненавідзець Раду. Трэба яе лаяць і старацца абчарніць перад народам. Але, ці ўдасца? Мы пэўны, што-не, *бо за Раду стаіць праўда!* Вось чым тлумачыцца тое, што „Звезда“ з пенай на вуснах накідваецца на Раду і яе старшыню. Бальшавікі бачаць ў Радзе вялікую небясьпеку для сябе, бо шлях Рады—не шлях гучных, але ашуканчых абяцанак, не шлях абаламучваньня і піханьня народу на розныя рэвалюцыйныя авантуры, а шлях—мірнага, законнага змаганьня за правы беларускага народу.

Польская конституцыя гварантуе нам нашыя нацыянальныя правы. І вось да змаганьня за зьдзейсьненьне, за правядзеньне ў жыцьцё гэтай конституцыі, але да змаганьня *легальнага* заклікае Рада. Няхай брэшуць на яе, няхай злуюць і лаюцца—Рада не сайдзе са свайго шляху. І мы бачым, што народ беларускі пачынае ўжо разумець (а гэтае, відаць, найбольш і трывожыць бальшавікоў!), што толькі гэты шлях і можа прывясьці яго да зьдзейсьненьня нацыянальных ідэалаў і палепшаньня яго лёсу.

Не авантуры і саветы, а супольны, дружны, але законны і лёяльны высілак дасьць нам магчымасьць дасягнуць сваёй мэты.

Беларусы! Гуртуйцеся вакол вашае Рады!

Дзевятая хваля.

Саўдэпія ізноў абхвачана полымям народных паўстаньняў. Бальшавіцкая прэса перапоўнена весткамі аб забойствах комуністаў, селькораў і комсамольцаў. Украіна, Туркестан, Каўказ, Беларусь перапоўнены партызанцкімі аддзеламі, якія бязьлітасна распраўляюцца з комуністамі. На Украіне нядаўна была зроблена „чыстка“ гарадзкой міліцыі, у якой было знойдзена шмат „белагвардзейскага“ элемэнту. У Магілёве паднялі бунт проці савецкай улады чырвонаармейскія аддзелы. У Харкаве расстрэляны некалькі быўшых комуністаў, якія пасьля свайго выхаду з комуністычнае партыі, арганізавалі партызанцкі лятучы атрад.

Але ўсё гэтае-толькі сотая, тысячная частка таго, што дзеецца на ўсей вялізнай тэрыторыі С.С.Р.Р. і чаго ня можа скрыць нават савецкая прэса. Не дарма ў апошні час савецкая ўлада падняла трывогу і рашуча зьмяніла сваю палітыку ў адносінах да сваіх заходніх суседзяў. Не пачуцьцё прыязьні, а страх за сваю ўласную скуру прымусіў маскоўскіх дыктатараў зьмяніць свой ранейшы хуліганскі тон у адносінах да „буржуазнае“ Эўропы. Яны адчуваюць, што грунт пад іхнімі нагамі пачынае хістацца. Яны ўжо і самі бачаць наплыў дзевятай хвалі.

Вось чаму бальшавікі раптам зрабіліся гэткімі мягкімі і добрымі для сваіх суседзяў, забыліся аб ранейшай варожасьці, зрабіліся прыяцелямі і гатовы нават цалавацца з сваімі нядаўнімі сьмяротнымі ворагамі. Цяпер зразумела дзеля чаго савецкая прэса гэтак падхоплівае заявы польскіх дыплёматаў аб „новых прыяцельскіх адносінах“ з С.С.Р.Р. Гэтым бальшавікі хочуць аслабіць значэньне лёкарнскай конфэрэнцыі: „Глядзіце! Ня ўсе проці нас. Трэба нам толькі захацець, як ужо нашыя ранейшыя ворагі гатовы падтрымаць нас“.

Савецкая прэса з вялікім задаваленьнем перадрукоўвала артыкулы польскіх газэт у справе прыезду Чычэрына ў Варшаву. І трэба прызнаць, што ладзячы запраўды царскі прыём маскоўскаму дыктатару, у той час як Захад зусім адвярнуўся ад Саўдэпіі, а сам расійскі народ рашуча паўстае проці сваіх тыранаў, польская дыплёматыя зрабіла працу толькі на карысьць бальшавікоў.

Пасьля таго, як заходняя Эўропа заняла рашуча варожую пазыцыю ў адносінах да бальшавікоў, а апошнія капітулявалі перад ёю, Польшча таксама ня можа і не павінна заставацца ў невыразным палажэньні. Польская дыплёматыя павінна палажыць свае карты на стол і гуляць у адкрытую. Бачучы, як нашыя замежныя браты-беларусы абліваюцца крывёю ў барацьбе з праклятай комунай, мы ня можам спакойна глядзець, як у гэты самы час польская дыплёматыя ветла цісьне запэцканую крывёй нявінных ахвяр руку маскоўскага ката.

Гэткая незразумелая і ні на чым не абапёртая польская палітыка зьяўляецца толькі компромітацыяй перад культурным Захадам, якому Польшча шмат чым абавязана. Разам з тым гэткія прыяцельскія адносіны да бальшавікоў з боку *авангарднай* дзяржавы Захаду забіваюць у нашых нешчасьлівых замежных братоў апошнюю веру ў магчымасьць дапамогі культурнага Захаду ў іх барацьбе за вызваленьне з пад улады Комінтэрна.

Гэткую невыразную палітыку ў адносінах да бальшавікоў з боку польскага ўраду яшчэ можна было зразумець год-два назад, калі маскоўскія дыктатары пагражалі Польшчы наездам чырвоных ватагаў, але не цяпер, калі уся Эўропа аб'едналася, каб нанясьці апошні ўдар бандзе міжнародных паджыгацеляў і зладзеяў і калі ўнутры С.С Р.Р. усё больш падымаецца вялікая хваля народнага абурэньня, гатовая зьмясьці з зямлі ўсю бальшавіцкую нечысьць.

Зусім зразумела, што Польшча сваімі „новымі прыяцельскімі адносінамі“ ня ўстрымае разлажэньня бальшавіцкага трупа, таксама як і не перашкодзіць Заходняй Эўропе споўніць сваю гістарычную місію, свой абавязак у адносінах да сусьветнай культуры. Але, калі ад Польшчы залежыць прысьпяшыць хаця на адзін дзень немінучую для бальшавізма разьвязку, дык яна павінна зрабіць ўсё, каб апраўдаць сябе перад сусьветнай культурай і гісторыяй. Гэтага чакаюць ад яе тыя, хто з аружжам у руках паўстае проці неперанасімага чырвонага тэррора. Чакаем таксама і мы, каб у рашучы мамэнт барацьбы нашых братоў за вызваленьне Бацькаўшчыны з пад комуністычнага ярма пайсьці разам з Захадам на дапамогу ім.

Палітычны агляд.

Міністэрскі крызіс ува Францыі быў зьліквідованы ў працягу 24-х гадзін. Гэта тлумачыцца тым, што ўрадовая большасьць у парлямэнце не нарушылася і што крызіс быў выкліканы нездаволеньнем соцыялістаў, уваўшоўшых у склад урадовай большасьці, толькі міністрам Кайо. Але гэты апошні заявіў, што ён пойдзе ў адстаўку толькі разам з усім кабінэ-

там. Пасьля адстаўкі кабінэта Пэнлевэ-Кайо-Бріана прэзыдэнт рэспублікі даручыў арганізаваньне новага кабінэта ізноў Пэнлевэ, які споўніў сваё заданьне ў працягу 24-х гадзін.

У другі кабінэт Пэнлевэ ўвайшоў ранейшы міністар заграічных спраў Бріан, а партфэль міністра фінансаў узяў сам Пэнлевэ. Апрача яго ўвайшло колькі новых сябраў, карыстаўшыхся даверыям социялістаў. Асабліваю новага кабінэта Пэнлевэ зьяўляецца тое, што функцыі міністра фінансаў, на якім, таксама як у нас, ляжыць увесь цэнтр цяжкасьці, разьдзелены паміж двох асоб: міністрам фінансаў (сам Пэнлевэ) і міністрам бюджэта. Абавязкамі апошняга зьяўляецца стараньне, каб бюджэт быў скарочаны, і абарона яго перад паламі. Гэта паказвае, якое вялікае значэньне мае ўва Францыі фінансавае пытаньне. Ня гледзячы на тое, што новы кабінэт Пэнлевэ яшчэ большы мае нахіл у бок социялістаў, ніхто ня верыць, каб ён быў доўгавечны. Бо французкія социялісты, уваходзячы ў склад урадовай большасьці і адмовіўшыся ад учасьця ў урадзе, прымушаюць урад спаўняць толькі свае дамаганьні. Ранейшы міністар фінансаў Кайо адмовіўся прыняць іхні пляан падаткаў на капіталы і маемасьць і дзеля гэтага павінен быў падацца ў адстаўку ўвесь кабінэт. Тое самае можа здарыцца і з новым кабінэтам Пэнлевэ, калі ён ня пойдзе на компроміс з соцыялістамі. Дзеля гэтага новы, таксама як і ранейшы, кабінэт Пэнлевэ ўзапраўды зьяўляецца кабінэтам Блюма, лідэра соцыялістаў, якога воля павінна спаўняцца безумоўна.

Новы французкі кабінэт ад самага пачатку спаткаўся з вялізнымі труднасьцямі, якія прычыніў быўшы высокі камісар у Сірыі ген. Сарайль. Як ведама, Францыі быў дадзены Лігай Народаў, пасьля вайны, мандат над Сірыяй, як Англіі мандат над Палестынай, Іракам і шмат якімі быўш. нямецкімі колёніямі. У Сірыі ўвесь час трывае разруха і навет запраўдная вайна з арабскім племям друзаў. Ген. Сарайль увесь час дрэнна інфармаваў французкі ўрад аб запраўдным палажэньні, хочучы захаваць свой аўтарытэт. Ува Францыі шмат хто быў ім нездаволены, але ўрад цярпеў пакуль ён зусім не аскандаліў Францыю перад усенькім сьветам. У канцы кастрычніка ў Дамаску, галоўным горадзе Сірыі, пачалося паўстаньне. Ген. Сарайль, не папярэдзіўшы чужаземныя колёніі і консульства, пачаў бомбардзіроўку горада, якая трывала 50 гадзін. Значная частка горада была зруйнавана. Каля 2.000 жыхароў было забіта. Шмат ёсьць забітых і раненых сярод ангельцаў і амэрыканцаў. Гэта абурыла ангельцаў і амэрыканцаў. Ангельскі і амэрыканскі ўрады зьвярнуліся да Францыі дамагаючыся заплаты за шкоды іхніх грамадзян. Апрача таго Англія быццам думае ўнесьці ў Лігу Народаў прапазыцыю аб пазбаўленьні Францыі мандата над Сірыяй. Ведама, гэткага скандала не магла скрыць Францыя. Ген. Сарайль зараз-жа пайшоў у адстаўку. Уся лібэральная францускал прэса высказала сваё нездаволеньне скандальнай дзеяльнасьцю Сарайля, называючы яго „крывавым тыранам“ і вінавацячы яго ў тым, што ён выклікаў паўстаньне. Соцыялісты дамагаюцца, каб усе ваенныя губэрнатары ў колёніях былі заменены цывільнымі. У рэзультаце гэткіх „геройскіх“ дзеяньняў ген. Сарайля Францыя будзе прымушана заплаціць Англіі і Амэрыцы колькі сот мільёнаў франкаў, а ў Сірыі паўстаньне пашырылася, абхапляючы апроч друзаў яшчэ колькі арабскіх плямёнаў. І няма нічога дзіўнага, што гэткая „прывіўка азіяцкім народам эўропэйскай культуры“ падымае проці Эўропы ўсю Азію і Афрыку, якія маюць 1.200 мільёнаў насяленьня. Ген. Сарайль толькі зрабіў на карысьць бальшавікоў, якія падбухторываюць жоўтую і чорную расы проці эўропэйцаў. У апошні час нават у Лёндане неспакойны з прычыны здарэньняў у Сірыі, тым болей, што ў ангельцаў яшчэ ня ўладжаны мосульскі конфлікт з Турцыяй, і туркі падтрымоўваюць арабскі рух на ўсходзе проці Англіі і Францыі. Паўстаньне друзаў у Сірыі складае толькі адно кольца з агульнага ланцуга насьпеваючых на ўсходзе падзеяў. Арабы пакляліся, што будуць змагацца пакуль зусім ня скінуць з сябе панаваньня эўропэйцаў. У Англіі надта неспакойны з прычыны арабскага руху на ўсходзе, дзеля таго што з ім цяжэй змагацца, чым з Абд-Эль-Крымам у Мароко, якога можна было зусім адрэзаць ад усяго сьвету і гэткім чынам пазбавіць падмогі звонку.

Вызваленскі рух перакінуўся навет на Пэрсыю, якая хацяя лічыцца дзяржавай незалежнай, аднак фактычна ёсьць пад уплывам С. С. Р. Р. на поўначы і Англіі на поўдні. У сталіцы Пэрсыі Тэгэране ўвесь час змагаюцца з сабой два варожыя адзін аднаму палітычныя напрамкі. Нядаўна бальшавікі выклікалі ў Тэгэране разруху на грунце галадоўкі і для ўзмацаваньня свайго ўплыву раздалі мясцоваму насяленьню хлеб. У канцы канцоў пэрсам надаелі гэтыя інтрыгі і там зрабіўся дварцовы пераварот. Скінулі ранейшага бязвольнага шаха і на яго месца пасадзілі быўшага прэмьера Рыза Хан, які зьяўляецца праціўнікам уплываў і з боку ангельцаў, і з боку бальшавікоў. Гэтак памалу ўсходнія народы вызваляюцца ад няпрошаных „пратэктараў“.

Але ў шмат большым маштабе разьвіваюцца падзеі ў Кітае. Там ізноў загарэлася крывавая вайна. Але цяпер ідзе барацьба кітайцаў не з чужаземцамі, але паміж дыктатарам Манджурыі Чанг-Тсо-Лінам, падтрымоўваемага Японіяй і назваўшымся кітайскім імпэратарам з палудзеннымі правінцыямі, падтрымліваемымі бальшавікамі. Сілы з абодвых бакоў даходзяць колькі сотняў тысячаў. Перамагае Чанг-Тсо-Лін. За гэтымі падзеямі вельмі старанна сочыць Японія, якая, калі-б перамаглі староннікі бальшавікоў, ня будзе толькі спакойнай глядзельніцай. І тут у канцы канцоў кончыцца тым, што кітайцы прагоняць бальшавікоў. 27 кастрычніка ў Пэкіне адчынілася конфэрэнцыя кітайцаў з чужаземнымі дзяржавамі, на якой разглядаецца пытаньне аб зьмене ранейшых правоў, якімі яны карысталіся. Ведама, рэзультаты гэтай конфэрэнцыі былі-бы значна выгаднейшыя, калі-б у гэты час не разгарэлася ўнутраная вайна.

N.

ПАЛІТЫЧНАЯ ХРОНІКА.

У Польшчы.

Адстаўка кабінэту.

Кабінэт Грабскага падаўся ў адстаўку. Прэзыдэнт рэспублікі адстаўку прыняў. У зьвязку з гэтым была склікана нарада прадстаўнікоў усіх клюбаў Сойму. Пастаноўлена, як мага хутчэй, уладзіць крызіс. Ёсьць замер стварыць коаліцыйны кабінэт ад **Zw. Lud. Nar.** да Жыдоўскага Кола ўключна.

Тымчасова абавязкі прэмьер-міністра даручана выконваць п. Рачкевічу, а міністра грашовых справаў— Клярнэру (міністар гандлю і прамысловасьці).

Сойм закончыў разгляд закону аб зямельнай рэформе, якую вярнуў у Сойм Сэнат са сваімі папраўкамі. Частка паправак Соймам прынята.

13 г. м. Сойм заняўся пытаньнем аб роспуску Сойма і новых выбарах. Прапазыцыя „Вызваленьня“ аб роспуску была адкінута большасьцю 204 галасоў, проці 126.

Канец „Ураду Ластоўскага“.

„Урад Беларускай Народнай Рэспублікі“ скончыў сваё жыцьцё. На конфэрэнцыі ў Бэрліне, якая адбылася пад кіраўніцтвам, нядаўна праваліўшагася на выбарах у Латвійскі Сойм, п. Езавітава, была вынесена пастанова ліквідаваць Урад Ластоўскага. Запраўды ўрад гэты перастаў існаваць ужо даўно. Ен перастаў існаваць ужо тагды, калі Ластоўскі, пасьля правалу вайскова-партызанцкай акцыі, выйшаў са складу Ураду. І цяпер, у Бэрліне была зроблена толькі дэмонстрацыя, праклямаваньне гэтае ліквідацыі і... прызнаньне ўраду бальшавіцкага—Савецкай Беларусі. Ў гэтым прызнаньні бальшавікоў і ёсьць уся сутнасьць адбыўшайся конфэрэнцыі. Трэба адзначыць, што прызнаньне гэтае наступіла трохі запозна дзякуючы толькі Ластоўскаму. Выкінуўшы лёзунг „Народнай Рэспублікі“, Ластоўскі, дзякуючы сваёй волі, энэргіі і ўпартасьці моцна трымаў у руках сваіх „міністраў“. Гэтыя гора-міністры і былі прычынай катастрофы Ураду. Ex oficio Урад Ластоўскага быў антыбальшавіцкі, бо ад самага пачатку свайго існаваньня стаў у опозыцыю да Савецкай Беларусі. Аднак-жа, дзякуючы чырванаватым праконаньням сваіх эсэраўскіх міністраў, Урад ня мог абапёрціся на праўдзівыя антыбальшавіцкія беларускія групіроўкі. Ня маючы, дзякуючы гэтаму, падтрыманьня ў шырокіх масах беларускага грамадзянства, Урад доўга ўтрымацца ня мог. Ен трымаўся толькі дзякуючы Літве, якая штучна падтрымлівала яго, пакуль гэтае было ёй патрэбна. І як толькі Урад Ластоўскага стаўся непатрэбным Літве, дык скончылася і фактычнае яго існаваньне. Пачаліся нелады, непаразуменьні, а потым і поўны развал. А калі тварэц і кіраўнік гэтага Ураду—Ластоўскі падаўся ў адстаўку, дык бальшавізуючыя „міністры“, выкарыстаўшы мамэнт, адразу папхнулі Урад у абʻяцьця бальшавікоў.

Бязумоўна можна вінаваціць Ластоўскага за яго папярэднюю палітычную дзеяльнасьць, за памылковы шлях, які ён абраў пры стаўцы на Літву, за тыя авантурыстычныя прадпрыемствы, якія шмат гора прынясьлі беларускаму народу. Аднак, цяпер ніхто ня можа кінуць у яго камянем. Ен прайграў сваю стаўку і з „прэмьер-міністра“ стаўся — звычайным культурным працаўніком. Але ён усёж-ткі не пайшоў сьледам за сваімі „міністрамі“, якія зляжылі павінную бальшавікам і як з задаваленьнем піша № 256 „Звезда“ ад 6. X г.г. „перадалі свае мандаты Беларускай Социялістычнай Савецкай Рэспубліцы“.

Мы пэўны, што наступным этапам „эволюцыі“ гэтых п.п „міністраў“ і і іншых падпісаўшыхся пад гэтай заявай „зьменавехаўцаў“, як Пракулевіч і Галавінскі, будзе—бязумоўны паварот іх на службу да таварышоў.

Туды ім і дарога!

Бо наагул было вялікім парадоксам, што гэтыя бальшавіцкія падгалоскі трапілі да эміграцыі.

У сучасны мамэнт, мамэнт вострай барацьбы ўсяго культурнага сьвета з бальшавізмам, адбылася рэзкая дыфэрэнцыяцыя і ў беларускім грамадзянстве на два лагеры: на інтэрнацыянальны, ці бальшавіцкі і праўдзіва—нацыянальны, ці антыбальшавіцкі. Гэтыя кірункі, варожыя адзін аднаму, абымаюць сабою ўсё актыўнае беларускае грамадзянства—tertium non datur!

Дзеля гэтага і мы, таксама як і бальшавікі з задаваленьнем спатыкаем ліквідацыю ўраду Ластоўскага. Бальшавікі—дзеля таго, што зьліквідаваўся ўрад, які ўвесь час калоў ім вочы свайм непрызнаньнем Ураду Савецкай Беларусі. Мы-жа—прадстаўнікі беларускага антыбальшавіцкага грамадзянства—вітаем гэты факт дзеля таго, што прысутнасьць у беларускім антыбальшавіцкім лагеры „саглашацельскай“ арганізацыі, маючай гучную назву „ўраду“, толькі шкодзіла справе рашучай барацьбы з комуністамі.

А. Паўлюкевіч.

За граніцай.

Гішпанія. Раскрыты вялікі загавор, які меў на мэце рэвалюцыйным шляхам абʻявіць рэспубліку. Гэнэрал Прыма-дэ-Рывэра заявіў, што Гішпанія ня зьмірыцца з рыфэнамі ў Мароко, пакуль Абд-Эль-Крым не паддасца зусім. Барацьба ў Мароко ідзе ня гледзячы на зіму.

Сірыя Паўстаньне друзаў ня толькі не спыняецца, але пашыраецца. Паўстанцы цесным колам абкружаюць Дамаск. Як відаць, французы ня змогуць там утрымацца.

Мароко. Ня глядзячы на тое, што войскі Абд-Эль-Крыма блізу зусім акружаны французамі і гішпанцамі—рыфэны трымаюцца і ў некатарых месцох маюць часьцічны пасьпех у бойках.

Кітай. Хатняя вайна ў Кітае разгараецца. Па апошнім весткам Пэкін абʻяўлены на ваенным палажэньні. Прэзыдэнт рэпублікі і прэмьер-міністр падаліся ў адстаўку. Хрысьціянскі гэнэрал Фэнг абʻявіў сябе дыктатарам і арыштаваў усіх міністраў папярэдняга ўраду.

Францыя. У зьвязку з падзеямі ў Мароко, Сірыі, а таксама—з няўдачай місыі Кайо, які ні з чым вярнуўся з Амэрыкі, ў справе ўрэгуляваньня даўгоў Францыі Амэрыцы—кабінэт Пэнлеве стаіць перад магчымасьцю крызісу. Курс франка падае. Усё часьцей і мацней раздаюцца пратэсты проці вайны ў Мароко і Сірыі, якія каштуюць французам больш 10.000 чалавек і каля 1 з палавінай мільярдаў франкаў золатам.

Нямеччына. Ідзе вострая барацьба вакол трактатаў ў Лёкарно. Існуе нават проэкт, каб пытаньне аб адносінах да трактатаў паддаць народнаму галасаваньню (рэфэрэндум). Аднак ўрад шыкуецца да падпісаньня дагавораў.

Баварыя. Раскрыта манархічная арганізацыя, вельмі шырокая і магутная, якая хацела зрабіць у Бавары пераварот і пасадзіць каралём прынца Рупрэхта.

Японія. У зьвязку з падзеямі ў Кітае, японскі флёт мабілізуецца з мэтай бараніць інтарэсы японскіх грамадзян у Кітае.

У С.С.Р.Р.

Бяруць, крадуць...

Заместа лёзунгу „пролетарыі ўсіх краёў злучайцеся“—куды больш комуністам падыходзіў бы вось які:

„Бяры, няма вялікай ў тым навукі,
Бяры што толькі можна ўзяць,
Нашто-ж прывешаны нам рукі,
Як не на то, каб імі браць!“

Бо як ні крыюць комуністы, што ўся іх „праца“ пабудавана на імкненьні да ўласнага дабрабыту і „нахапаньню“ як і дзе толькі можна, але ўсёж-ткі праўда вылязае.

І хоць банда, якая абірае цяперака Расію, добра зарганізавана па прынцыпу „кругавой парукі“ і ўзаемнага пакрываньня, аднак прыходзіцца і ім у асабліва скандальных выпадках, таго-другога з сяброў і пад суд аддаць. І няма савецкай газэты, каб ня было заметак аб Судох над рознымі ўрадоўцамі комуністамі. За ўсімі імі плача вяроўка і бязумоўна яны яе скора дачакаюцца, але пакуль што пападаюцца паасобныя „казлы адпушчэньня“.

Дык вось што знаходзім у савецкіх газэтах:

„Правда“ № 236 піша: У Кіеўскім ваенным трыбунале разглядаецца справа аб „злоупотребленіях ответственных работніков“ Марынскага во-

енкамата. Абвінавачываюцца яны у дыскрэдытацыі савецкай улады праз „узятачнічэства“.

У Курску адміністрацыя фабрыкі „Профінтэрн“ — (урадовая)—за растраты, падвохі і інш. у асобах упаўнамоцных (значыцца—комуністы выжшай маркі) *Гаровіца, Лінкора, Каплана* і *Бармана* (ну і ісьціныя расійцы! Рэд.) засуджаны на 5 гадоў строгай турмы, рэшта—лягчэй.

Сэкрэтары Дварэцкага, Ціханавіцкага сельсаветаў і прэдседацель Пабатовіцкага району за растрату сабраных з сялян налогаў аддаюцца пад Суд. Як піша „Звезда“ (№ 239) сяляне вельмі зацікаўлены вынікам справы. У тым-жа № „Звезда“ паведамляе аб засуджаньні на 5 гадоў вастрогу за растрату налогавых грошаў прэдсельсавета Трыховіча. (М. Слаўнае Талочынскага райну): 13 г. м. у Маскве арыштаваны А. Кошко растраціўшый 10.000 руб. грошаў Рагачоўскаго каапэратыву.

У Маскоўскім Губэрскім Судзе 31 кастрычніка разьбіралася справа аб „ответственным“ служачым „Наркомінпрода“ (значыцца шышка! Рэд.) Вячэславе Сьмірнове, па абвінавачаньню яго ў растраце 40.000 руб. (нічога сабе сумка!) Грошы гэтыя, як Сьмірноў сам прызнаўся, ён патраціў на куцежы, карты і... кабет („Праўда“ № 252).

У Віцебскім Судзе разьбіралася справа замясьціцеля народнага камісара харчовых справаў Беларусі Вільчака, абвінавачанага ў прысваеньні і растраце казённых грошаў. Вільчак прыгавораны на 8 гадоў турмы.

Вобласны Суд Грузіі прыгаварыў да расстрэлу юрысконсульта Упраўленьня Закаўкаскіх дарог Аконава за растрату 9.000 рублеў казённых грошаў.

Барацьба з бальшавікамі.

Як бальшавікі ні хваляцца сваімі пасьпехамі сярод нацыянальнасьцяў Расіі, але, што ўлада іх усім ужо абрыдла выразна паказывае пашырэньне антыбальшавіцкага руху амаль не ў-ва ўсіх „нацыянальных“ рэспубліках.

Так у апошнія часы ў Хіве і Бухары пачалося паўстаньне басмачоў. Ужо ня першы раз яны „бунтуюцца“, але цяперака паўстаньне асабліва сільнае і шырокае. Паўстанцы пагражаюць ужо Ташкенту. У Маскве пастаноўлена прыняць усе меры дзеля „усьмірэньня“ гэтага паўстаньня, з якою мэтай „уся ўлада“ перадаецца асобнаму ваенна-рэвалюцыйнаму камітэту.

Аб беларускіх паўстанцах ужо шмат пісалася. Паўстаньне не спыняецца, ня гледзячы на тое, што ўва ўсей Беларусі пануе страшэнны тэррор. Увесь час там робяцца масавыя арышты; забіраюць сотні чалавек толькі па падазрэньню. Арышты даконваюцца як сярод мірных жыхароў, так і сярод воінскіх часьцей, дзе таксама завялася „крамола“. У Менску цяперака „працуе“ 18 асобных аддзелаў Г. П. У. пад ахранай 7 брыгад.

17 кастрычніка ў Менскім Акружным судзе закончылася справа аднаго атрада беларускіх паўстанцаў. З 18 абвінавачаных—прыгавораны: 32 да расстрэлу, 40 на вечную турму і 15 апраўданы. Прыгавар над 15 асобамі ўжо 18 б. м. быў выкананы; Г. П. У. іх расстрэляла. Пры аб'яўленьні прыгавара ў залі Суда было арыштована 18 чалавек, якіх пасадзілі ў вастрог, як „спачуваючых“ паўстанцам. У сьнежні г. г. у гэтым-жа Судзе будзе разьбірацца другая справа аб 34 паўстанцах, з атаманам Усьцюжыным на чале. У Менскай турме сядзіць блізу 1500 чалавек, з якіх — 3/4 паўстанцы. Ім пагражае „вышэйшая мера“ кары, г. зн. сьмертная казьнь.

Ня гледзячы на ўсё гэта, паўстаньне ня толькі не спыняецца, але ў апошнія часы — значна пашырылася. Паказаліся вялікшыя атрады паўстанцаў, якія кіруюцца да цэнтру Беларусі. У Бранску, сярод знаходзячыхся там чырвоных часьцей арміі пачалося было антысавецкае паўстаньне. 3 чырвоныя камандзіры і 137 чырвонаармейцаў арыштаваны Г. П. У. і вывезены ў Маскву.

Не памогуць арышты. Людзі пачынаюць прабуджацца, бо зразумелі ўжо, што былі подла абдўраны бандай зладзеяў і прахадзімцаў.

Хто ў Саўдэпіі можа красьць бяскарна?

Даволі быць „заслужаным“ прававерным комуністам і быць „ответственным“ работнікам, г. зн. займаць „пост“ — і крадзі сабе на добрае здароўе! Вось паслухайце прыклады з Савецкага быту па іхнім газэтам: У Армавіры кіраўнікам вальцовага млына быў комуніст, нейкі Чарнышоў. Пры рэвізіі (не вобыск, не! Рэд.)—знойдзены былі „недахваткі“, г. зн. па простаму — растрата. Яго „снялі“ з пасады але... да адказнасьці не пацягнулі. На яго месца вызначылі новага комуніста — Родова. Гэты так пекна пакіраваў млыном, што яго вырабу муку забракавалі. Пры гэтым Родоў, як мягка выражаецца карэспандэнт савецкай газэты, палажыў сабе ў кішаню больш 1000 руб. Яго такжа „зьнялі“, але пад суд не аддалі. Карэспандэнт зазначае, што гэта сільна абурае сялян. („Правда“, № 235, за 14-X г. г.)

Апошняе слова тэхнікі.

Гэткі загаловак у Віцебскай газэце зацікавіў віцебскіх грамадзян. І хоць падданыя комуністаў, гэтых найвялікшых шарлатанаў і рэклямістаў, добра ведалі, што не ўсё павінна чытаць і разумець так, як пішуць савецкія пісакі, аднак зацікавіліся: што гэта такое за „апошняе слова“ тэхнікі, якім хочуць іх ашчасьлівіць комуністы. Аказалася, што ў заметцы пад гэткім загалаўкам паведамлялася, што ў Віцебску будзе пастаўлены публічны гадзіннік, які будзе зроблены „па апошняму слову тэхнікі“. Канешна, усе з нецярплівасьцю чакалі вызначанага дня і гадзіны, калі павінен быў пачаць сваю „працу“ абяцаны гадзіннік. У гэты дзень, далёка яшчэ да 8 гадз., калі павінен быў пачуцца першы звон гадзінніка, перад баштай, на якой знаходзіўся цыфэрблат, стаў вялікі натоўп. Мінутная стрэлка ўсё бліжэй падыходзіла да мэты. Асталося тры мінуты.. дзьве... вось—толькі адна... У вакне башты, пад цыфэрблатам паказаўся нейкі ўзлахмачаны чалавек, высока над галавой падняў зялезны лом—ды—бух! ім ў вялікі звон. Гэткім чынам ён махаў 8 разоў. Гадзіннік вызваніў сваё. Нейкая пабожная старушка пераксьцілася: Божачка-ж ты мой.. Да чаго толькі не дадумаецца чалавек... А побач двое рабочых у блузах віншуючы адзін аднаго з новай „здабычай“ культуры, гутараць:

— Ну, браток, усё ў парадку...

— Але... ня чакаў я па'т, што так добра выйдзе... Вось толькі, каб гэты, што б'е ў звон не запіў... А то заместа 8 ды адбарабаніць 12... Як жа тады з работай?..

Паведамляючы аб гэтым чытачоў менскай „Звезды“ (№ 255), аўтар заметкі, нейкі Праўдзін, піша: „Сёньня, калі мы падводзім вынікі таму, чаго дапялі за 8 гадоў, павінны аднатаваць, што ў вобласьці тэхнікі мы такі далёка адсталі ад Эўропы і Амэрыкі“...

Адсталі!.. мягка сказана. Не адсталі ад Эўропы а хіба абагналі па часьці круцельства ды нахальства. У гэтым сэнсе дык пэўне-ж бальшавікі пабілі ўсякія рэкорды і дайшлі да „апошняга слова тэхнікі“.

Яшчэ аб францускіх парлямэнтарыях.

У сваім часе мы падалі вестку аб тым, што гасьціўшыя нядаўна ў Вільні францускія парлямэнтары адведалі Часовую Беларускую Раду і мелі гадзінную конфэрэнцыю з яе сябрамі. На другі дзень пасьля гэтага, ува ўсе газэты быў пададзены комунікат аб тым, якія пытаньні абгаварываліся на гэтай конфэрэнцыі і якімі пытаньнямі нашага беларускага жыцьця найбольш цікавіліся французы. Як бы ў адказ на гэтае, у газэціне „Жыцьцё Беларуса“ № 14, усё той жа „дзелч“, які ніколі не падпісывае сваіх артыкулаў, разразіўся звычайнай для яго брахнёй і лаянкай. Мы зусім-бы не зьвярнулі ўвагі на гэтую „высока-этычную“ заметку, калі-б яна не датычылася адначасова п. п. беларускіх паслоў.

У гэтай заметцы гаворыцца наступнае:

„У нядзелю 18 кастрычніка ў Вільню прыяжджала група дэпутатаў францускага парлямэнту, каб пазнаёміцца з тутэйшымі палітычнымі згуртаваньнямі і іх паглядамі ды імкненьнямі. Нажаль *польская ўлада пазбавіла іх магчымасьці* пазнаёміцца з паглядамі і настроямі беларускага грамадзянства...“

Дык, па першае:

У склад камітэту па прыняцьцю францускіх госьцяў, у які ўваходзіў ад Час. Бел. Рады толькі адзін яе старшыня А. Паўлюкевіч, уваходзілі аўтоматычна ўсе віленскія паслы і сэнатары. Значыцца беларускія паслы *мелі поўную магчымасьць „знаёміць“* французаў з настроямі аж праз увесь час іх пабыту ў Вільні.

Па другое:

П.п. паслы фактычна і „знаёмілі“ французаў яшчэ ў Варшаве, дзе п. п. Тарашкевіч і Балін прыпаднясьлі францускім парлямэнтарыям кіну брашурак „Аб белым тэрроры ў Польшчы“. Праўда, на гэтае французы, як кажуць, зазначылі, што гэткія самыя брашуркі былі ім дадзены яшчэ два гады таму назад... маскоўскімі комуністамі... Французы папыталіся п. п. паслоў. ці няма чаго больш цікавага?

Што-ж да таго, што, ня гледзячы на „знаёмленьне“ пасламі французаў, апошнія ўсёж-ткі не „дагадаліся“ адведаць у Вільні „надпасла“ А. Луцкевіча, дык з іх боку гэта бязумоўна ня толькі безтактнасьць, але нават праступленьне?!... Але, прычым тут Рада? Апроч таго трэба зазначыць, што хаця францускія парлямэнтары амаль ня ўсе былі соцыялістамі, аднакжа яны ўсе аказаліся праконаными і шчырымі антыбальшавікамі. Яны з вялікім задаваленьнем даведаліся аб тым, што ў беларускім грамадзянстве, апрача комуністычных і комунізуючых, істнуюць яшчэ і праўдзіва дэмократычныя і выразна антыбальшавіцкія групіроўкі.

Дык можа цяпер комунізуючаму „надпаслу“ будзе ясна, што французы дапусьцілі гэткую „безтактнасьць“ не па віне *польскай улады*, а зусім такі *сьвядома*!

Б. Б.

P. S. Між іншым французы адведалі, апрача Рады, віленскіх пэпэсаў і прадстаўніка земляўласьнікаў п. Мэйштовіча.

Жыцьце провінцыі.

Дрэнныя парадкі.

(*Пошта Забрэзьзе, Валожынскага пав.*)

Ніхто ма'быць, ня чуў такой крыўды ад свайго паштавіка, як мы—забрэскія падпісчыкі беларускіх газэт. Яшчэ ў леташнім годзе некатарыя тутэйшыя сяляне сабралі па колькі грошай ды выпісалі „Грамадзкі Голас“. Аднак газэты як німа, так німа. Спраўляемся ў рэдакцыі — ці высылаецца нам газэта — высылаецца акуратна. Чаму-ж мы не дастаем газэты? Як кажуць некатарыя, дык усё абстаіць вельмі проста. Справа ў тым, што нашым паштавіком ёсьць нейкі п. Заблоцкі, асаднік з Польшчы.

Яму вось не падабаюцца беларускія газэты, і ён ужывае іх, відаць, на свае патрэбы.

Мы пытаемся ў рэдакцыі, ці можна яго за гэта пацягнуць да адказнасьці, бо нам здаецца, што так рабіць ён ня мае права.

С.

Ад рэдакцыі. Мы пэўны, што Дырэкцыя пошты ў Вільні зьверне ўвагу на „конфіскаты“ мейсцовымі кіраўнікамі паштовых аддзелаў нашай газэты.

Час зразумець.

(*м-ка Казлоўшчына, Слонімск. пав.*).

Нарэшце і нашыя духоўныя пастыры пачалі прыслухоўвацца да голасу свайго народа і памалу ўводзяць у царкве беларускія казаньні, хаця пакуль яшчэ побач з расійскімі. Гэтак у нас, у Казлоўшчыне, бацюшка пачаў ізноў гаварыць казаньні ў нашай роднай беларускай мове. Ведама цяжка яму гэтае даецца, бо ня ведае ён яшчэ добра нашае мовы. Нажаль нашыя пастыры ўсё яшчэ стараюцца ўбіць у галавы сваіх парахвіян, што мы „ісьцінна-рускі“ народ, што беларускае мовы зусім няма, а ёсьць толькі „нарэчіе“. Але гэтае ім ня ўдаецца. Праўда некалькі чалавек з парахвіі лічаць сябе „расійцамі“, але рэшта добра ведае, што яны беларусы і ніколі не дадуць сябе абдурыць.

Няведама, ці доўга наш бацюшка будзе гаварыць гэтыя казаньня пабеларуску, бо ўжо раз ён пачынаў гаварыць іх пабеларуску і гаварыў нешта 2 месяцы, а потым пакінуў. На гэты раз маем надзею, што будзе больш сталым.

У нас, дык яшчэ так-сяк, але ў суседніх парахвіях дык айцы духоўныя аб гэтым і ня думаюць. Яны лічаць, што гэта зусім непатрэбна дзеля гэтага быдла (парахвіян). Хопіць і таго, што абедню ў нядзелю адслужаць. А няхай людзі ў царкве зажадаюць беларускага казаньня, ці напрыклад, на Каляды якую-небудзь беларускую сьвятую песьню сьпеяць, дык гэтыя „айцы“ закрычаць, ды яшчэ комуністамі і вуніятамі абзавуць. І гэтак усюды: і ў Горцы, і ў Дзятлаве, у Вензаўцы, у Явары, у Парэччы, у Войнявічах і ў самым Слоніме. Дзякаваць Богу, што ў нашым кутку няма яшчэ ні баптыстаў, ні штундыстаў.

Ой глядзіце, айцы, каб ня было дрэнна. Потым агледзіцесь, ды будзе ўжо позна. Памятайце што ў *Слоніме езуіты ня сьпяць*. Не дарма яны сабе барады і валасы доўгія на галаве паадпускалі. Тыя не палянуюцца беларускія казаньні гаварыць.

Нехта.

Цяжка жывецца.

(*в. Доры, Першайскай вол., Стаўп. пав.*).

Цяжка нам бедным сялянам жыць на белым сьвеце. Зямлі маем мала, ды і з тэй карысьць ня вельмі вялікая. Аднак да зямлі мы моцна прыліпшы і ніякія сілы ня змогуць нас ад яе адарваць. Зямелька-матка наша: яна нас корміць і адзевае, а ўрэшце дае ў сабе і вечны спачынак. Адна бяда, што не хапае яе ў нас і ніхто даць нам яе ня хоча. Раздаюць яе людзям зусім чужым, каторыя самі ёю не займаюцца. А нам, адвечным гаспадарам гэтае зямелькі, прыходзіцца толькі глядзець ды сьлінкі глытаць, бачучы як іншыя карыстаюць з нашага дабра. Да таго-ж яшчэ і падаткі бяруць з нас немагчымыя. Плаці і дахадовы і маёнтковы і страхоўку і яшчэ штось там нейкае, а калі, крый Божа, здарыцца каму пагарэць, дык і страхоўка не паможа. Пачнуцца розныя сьледзтвы, цяганіна і ў канцы зьвядуць на тое, што дапамога зусім і непатрэбна. Таксама, калі чалавек мае крышку больш зямлі, дык яго замучаюць маёнтковымі падаткамі. А ніхто ня зьверне ўвагі на тое, што ў нас не такая ўжо ўраджайная зямля, каб сямью пракарміць ды яшчэ і вялікія падаткі заплаціць. Не прымаюць пад увагу, што няма чым заплаціць і калі ў срок не заплаціш падаткаў, дык накладаюць штрафы. На гэтыя штрафы

зноў штрафы, на тыя штрафы ды яшчэ штрафы і гэтак без канца. Урэшце зьяўляецца паліцыя і прадае за падаткі апошні кажух. А кажухоў гэтых у нас ня так ужо і многа, каб задаволіць усе патрэбы. Гэтымі крайнімі мерамі руйнуецца нашая гаспадарка і гэткім чынам робіцца шкода ня толькі нам, але і дзяржаве, бо ня маючы гаспадаркі мы ня зможам ужо плаціць ніякіх падаткаў.

Дык вось, людцы, якое наша гаротнае жыцьцё.

Дорскі.

Сын памсьціўся за бацьку.

(*Наваградак*).

25 пр. м. ў памешканьні Наваградзкага Акружнога Суда здарыўся даволі нязвычайны выпадак. У часе перарыву, у калідоры суда, да адваката Ш. Зэльдовіча падыйшоў малады чалавек, сын месцовага судовага абаронцы п. Іодзькі і зьняважыў Зэльдовіча, даўшы яму некалькі разоў па твару, кажучы пры гэтым, што б'е яго, як чалавека „бяз гонару і чэсьці“.

Зьняважэньне гэтае выклікана адмовай п. Зэльдовіча ад ганаровага залатвеньня спору яго і спрэчак з бацькам п. Іодзькі.

Цікава, як Судовыя ўлады і корпарацыя адвакатаў зрэагуе на гэткае „адзначэньне“ п. Зэльдовіча. Ці можа вясьці чужыя справы чалавек, якога б'юць па твару за тое, што ён „бяз гонару і чэсьці“? А кажуць, што гэткае здарэньне спатыкае п. Зэльдовіча—ўжо ня першы раз.

Абсэрватар.

Урачыстая акадэмія.

(Наваградак).

15 г. м. у Наваградку адбылася ўрачыстая акадэмія з прычыны 10 угодкаў залажэньня 1-ае беларускае школы у Заходняй Беларусі. Акадэмія гэтая і аднаднеўны збор ахвяраў на карысьць беларускай прасьветы быў арганізаваны Таварыствам Беларускай сярэдняй і пачатковай школы ў Навагрудку.

ТУТЭЙШАЯ ХРОНІКА.

Сьвяткаваньне ўгодкаў беларускае школы. 15 га лістапада, у памешканьні Часовай Беларускай Рады, з прычыны 10-х угодкаў істнаваньня беларускае школы адбылося ўрачыстае аб'еднанае паседжаньне Час. Белар. Рады і Т-ва „Прасьветы“ ў прысутнасьці прадстаўнікоў беларускага вучыцельства Віленшчыны і Наваградчыны. На паседжаньні былі прачытаны два рэфэрата на тэмы: „Беларускі адраджэнчы рух“ і „Гісторыя беларускае школы“. Дакладчыкамі было падкрэсьлена цяжкое сучаснае палажэньне беларускай школы ў Польшчы.

Прысуд паліцыянтаў. Апошнімі днямі ў Віленскім Акружным Судзе разглядалася справа паліцэйскіх камісараў Шольца, Паўловіча, Талпыгі і інш., якіх абвінавачывалі ў тым, што яны бралі хабары. 11 лістапада закончылася справа. Суд прыгаварыў: б. камісара Шольца на 2 гады 6 мес. вастрогу, надкамісара Паўловіча на 2 тыдні арышту і пшадоўнікаў Рымкевіча і Кулакоўскага на адзін год вастрогу. Абвінавачаных: под'інспэктара Талпыгу і пшадоўніка Томковіда Суд апраўдаў.

Арышт пракурора. Вялікае ўражаньне зрабіў у Вільні арышт падпракурора Віленскага Акружнага Суда—Гурчына, які растраціў каля 50.000 зл. дэпозытных грошаў. Гурчына арыштавалі. У зьвязку з гэтай справай пракурор Галаўня быў выбраны ў Варшаву, а па вароце ў Вільню атрымаў месячны одпуск.

Уцёк магістрацкі сэквэстратар. Прапаў невядома дзе сэквэстратар віленскага магістрата Точынскі. Гэты сэквэстратар забраў з сабою шмат грошай, колькі добра яшчэ невядома, але ня менш 10.000 злотых. Цікава тое, што магістрат даведаўся аб прапажы Точынскага толькі праз 2 месяцы, у працягу якіх нават атрымлівалася для яго па даверанасьці пэнсія з магістрату.

Царква на Сьніпішках. Юрыдычная камісія Магістрата разглядала просьбу праваслаўнай Духоўнай Кансысторыі аб звароце праваслаўнай царквы на Сьніпішках, дзе ад 1915 да 1921 г. была гарадзкая электрычная станцыя. Апрача таго Кансысторыя дамагаецца, каб былі зьвернены ёй належаўшыя да гэтай царквы будынкі.

Юрыдычная камісія высказалася толькі за зварот самай царквы. А што датычыцца іншых будынкаў, дык яны прызнаюцца ўласнасьцю куратарыума, дзеля таго, што там да 1915 г. памяшчалася школа. Зямля каля царквы гарадзкая і дзеля гэтага таксама ня можа быць аддадзена праваслаўнай Кансысторыі.

— **Сьпісак рэчаў, якіх нельга прадаваць з аўкцыёну.** У апошні час часта здараліся непаразуменьні між сэквэстратарамі і неаплатнымі даўжнікамі дзеля таго, што ня было акуратна ўстаноўлена, якія рэчы можна прадаваць з аўкцыёну за неаплату падаткаў. Каб гэтага больш ня было, Скарбовая Ізба дала загад, у якім гаворыцца, якіх рэчаў нельга прадаваць за неаплату гарадзкіх і дзяржаўных падаткаў.

Ня можна прадаваць вось якія рэчы: 1) адзежу, ложкі, порце, кухонных і дамовых рэчаў, якія неабходна патрэбны для даўжніка, ягонай сямьі і прыслугі, 2) харчоў і апалу, неабходных для даўжніка на 14 дзён, 3) дапамогу, якую даўжнік атрымаў ад дабрачынных устаноў у натуры, 4) рэчаў, якія патрэбны дзеля службовых або прафэсыянальных абавязкаў (для дантыстаў, дактароў і інш.), 5) нельга прадаваць рэчы, якімі рамясьнікі і рабочыя зарабляюць на сваё жыцьцё; у акушорак і фэльчароў нельга прадаваць інструмэнтаў, 6) нельга забіраць за няўплату падаткаў грашовыя падмогі, атрыманыя ад дабрачынных установаў, 7) у аптэках нельга прадаваць неабходных для нормальнага функцыянаваньня аптэкі лекаў і розных прыладаў, 8) абручальных пярсьцёнкаў, сямейных партрэтаў (апрача цэнных рамаў), ардзяноў, вучэбных падручнікаў і кніг патрэбных для працы для спэцыялістаў.

Урадовы комунікат. Дзеля таго, што часта здараецца, што жаўнеры рэзэрвы і „паспалітага рушэньня“ („ратнікі апалчэньня“) не зьяўляюцца на кантрольныя зборы, камісар Ураду падае да ведама, што тыя з жаўнераў рэзэрвы і „паспалітага рушэньня“, якія ня гледзячы на загад камандзіра G. K. III з 21.IX г. г. № 19970-0g, не зьявіліся ў тэрмін на кантрольны збор, будуць строга пакараны згодна з вайсковымі законамі.

Юрыдычныя парады.

Падп. С. Бяр—вічу. На вашае запытаньне падробнага адказу ў газэце даць немагчыма. Дзеля гэтага—паслана пісьмо. Прыдзецца прыехаць вам ў Вільню асабіста.

Грам. М. Юско. *Запытаньне*: Нас 2 братоў, 3 сястры і мачыха. Зямлёю, якой 6 дз., мы ўладаем аддзельна: па 3 дзес. кожны брат; пры нас жывуць кабеты. Пацзеліліся ў 1924 г. Прыйшоў наказ плаціць „маёнткавы“ падатак. Тое, што спаганялі — мы заплацілі, а войт аб'явіў, што будзем плаціць яшчэ 3 гады на раты. Ці мы павінны плаціць і куды зьвярнуцца?

Адказ: Зьвярніцеся да гміны, а пасьля—да паветовага Urzędu Skarbowego за справукай, на якой падставе спаганяюць. Мусіць там няведама, што вы маеце толькі па 3 дз. а спаганяюць за ўсе 6. Калі так, дык падайце жалабу і прасіце зволніць, бо маеце толькі па 3 дзесяціны.

Грам. Хр. Ка—ко (праз Яз. Заб—га). *Запытаньне* Пасьля сьмерці брата і яго жонкі гадоў 20 таму, я заапекавалася яго дзяцьмі і маемасьцяй (12 дз.). Маемасьць была зруйнаваная. Дзяцей было 4: два сыны і дзьве дачкі. Усіх я ўзгадавала, гаспадарку паставіла добра, пабудавала будынкі. Цяпераka гаспадаром застаўся старшы пляменьнік якому ўжо 32 гады. Малодшы—недзе загінуў у Расійскім войску. Дзяўчаты павыходзілі замуж. І вось цяпераka пляменьнік выгнаў мяне вон і нічога не дае. Мне ўжо 57 гадоў, страціла сілы і здароўе працуючы на пляменьнікаў. Німа куды дзецца. Што і як рабіць, каб атрымаць ходь кавалак хлеба?

Адказ. Маеце права супольна карыстацца маемасьцяй, а калі ня здольны ўжо да працы—дык патрабуйце поўнага ўтрыманьня аж да сьмерці. І ў тым і ў другім выпадку—з просьбай зьвяртацца трэба да Sędziego Pokoju свайго в округу. Усе акалічнасьці трэ сцьвердзіць сьведкамі.

Грам. Л. Бал—каму. *Запытаньне:* Пры дзяльбе маемасьці у 1913 годзе браты (іх 2-е) абавязаліся, выдаючы сёстраў замуж (іх 3)—выдаць кожнай пасаг: 100 р. і карову. Абодва браты памёрлі ў часе вайны. На гаспадаркі селі іх удовы з дзяцьмі і нічога не даюць сёстрам. Усе былі ў бежанстве і вярнуліся з Расіі, адна братовая ў 1918, другая ў 1922 г., а сёстры у 1922 г. Ці могуць сёстры атрымаць што небудзь і што рабіць.

Адказ. Кожная з сёстраў мае права на адну сёмую часьць зямлі абодвух братоў. Падайце да Sędziego Pokoju позву аб прысуджэньні гэтых часьцей.

Падп. С. Бег—каму. На запытаньням вашым № 1 і 2 адказы пасылаюцца пісьмом згодна з вашым жаданьнем.

3-е *запытаньне*: Сьвяшчэньнік у царкве ў прысутнасьці многіх парахвіян абазваў мяне комуністам, што было адным з повадаў арыштаваньня мяне і абвінавачаньня ў здрадзе, справа аб чым цяпераka спынена. З комунізмам я нічога супольнага ня меў і ня маю. Але абмова бацюшкі робіць тое, што мяне прасьледуюць. Дзе шукаць абароны і якім шляхам?

Адказ Падайце жалабу ў Суд, пакажыце сьведкаў—якія чулі одзыў аб вас і далучыце копію пастановы ўладаў Судовых аб спыненьні справы з абвінавачаньнем вас у бальшавізме.

4-е *запыт.*: Калі не вы а маці ўладае маемасьцяй, цык канешна з гэтай маемасьці ніхто нічога ўзяць ня можа. Маці не адказвае за даўгі ці забавязаньні дарослых дзяцей. Як бараніцца ў справе, аб якой пытаецеся—знойдзеце ў пісьме. Аднак,—калі прызнаецеся што дзіця вашае—можа лепей даць нешта на ўтрыманьне?

УСЯЧЫНА.

Ліцытацыя папераў, застаўшыхся ад Напалеона.

У Лёндане ў бяг. мес. адбудзецца продаж з ліцытацыі калекцыі пісьмаў і дакумэнтаў, сабраных памёршым лёрдам Crawford і Balcarres. У калекцыі ёсьць вельмі цікаўныя пісьмы Напалеона і ваенныя загады, а таксама дакумэнты датычна яго апошніх дзён на востраве сьв. Алёны.

Зрэдукаваны кат.

Хаця дагэтуль у Даніі ёсьць яшчэ кара сьмерці, але ў апошнія 30 гадоў ніхто ня быў пакараны сьмерцю, дзеля таго, што ня было заслужыўшых яе ліхадзеяў.

Дзеля гэтага кат зьяўляецца лішнім „ўрадоўцам“ і яго зрэдукавалі, выплаціўшы яму пэнсію за ½ году наперад.

Тэлеграфічная абмылка.

Колькі дзён назад адзін з віленскіх купцоў выслаў на ст. Карэлічы свайму знаёмаму абшарніку тэлеграму гэткага зьместу:

„Radzę wysłać 30 pudów“.

Купец не атрымаў заказанага тавару, але атрымаў пісьмо разам з даручанай абшарніку тэлеграмай, у якой было напісана:

„Razem wysłać trzech żydów“.

Аутамабілі-самалеты.

Амэрыканскі аўтамабільны прамысловец Форд пачаў выраблять такія машыны, што могуць езьдзіць па зямлі, як звычайныя самаходы, або лётаць у паветры, як самалёты. У Нью-Іорку адбылася ўжо першая проба такой машыны.

Амэрыканская пошта абвесьціла цікавыя статыстычныя данныя. Згодна гэтай статыстыцы ў 1923 г. на кожныя пяць мінут прыходзіцца адзін ліст, кінуты ў паштовую скрынку зусім без адрэсу. У кожную мінуту кідаецца ў скрынкі 42 ліста з недакладным адрэсам, а сярод іх шмат такіх, у якія ўложаны грошы. У працягу аднаго году пошта вынула з лістоў, недаручаных па віне адрэсатаў 5500 даляраў, якія перададзены на дабрачынныя мэты.

Рэдактар-Выдавец Язэп Салавей

Вільня, Друкарня Я. Баеўскага, вул, Савіч 8.